

موارد مسئولیت بدون تقصیر در حقوق فنلاند^۱

در حقوق فنلاند یکی از شرایط ضروری تعهدی که جبران خسارت طرف زیان دیده در آن ملحوظ میشود عبارت از این است که در ضمن آن تعهد انجام عملی یا خودداری از انجام عملی برای متعهد ذکر شود و متعهد هر یک از این دو یعنی انجام یا عدم انجام عمل راعایت نماید و این عدم رعایت موجب تضییع متعهدله گردد.

میتوان گفت جبران خسارت باید متوجه کسی باشد که از روی قصد یا در اثر غفلت و سامحه مؤثر در ایجاد خسارت بوده است و در موارد استثنائی میتوان مسئولیت جبران خسارت را متوجه کسی کرد که تقصیری نداشته و یا عنصر معنوی مسئولیت مدنی مربوط باو نبوده باشد. صحیح است که این استثنائات متعددند و بعضی از آنها وسعت بیشتری دارند با وجود این عمل یا تعهدی که بدون تقصیر موجب جبران خسارت از طرف متعهد میشود استثنائی و خلاف اصل است این موارد استثنائی در ۲۲ بند خلاصه شده است که بشرح زیر در اطراف هر یک بحث میشود:

۱ - وقتی که برای انجام دادن یک تعهد ناشی از قرارداد، متعهد از شخص ثالثی استمداد نماید و ثالث در حین انجام کار موجب خسارت متعهدله گردد در این صورت استمداد کننده از شخص ثالث (اریاب یا کارفرما) مسؤول جبران خسارت طرف زیان دیده است هر چند که تقصیری در ایجاد خسارت نداشته باشد و حتی اگر متعهد نمیتوانسته تقصیر ثالث را پیش بینی نماید باز هم از این مسؤولیت خطیر وجدی مبری نخواهد شد.

معهدا این مسؤولیت یک یا دو مورد استثنائی دارد منجمله اینکه اداره پست بهیچوجه برای جبران خسارت ناشی از تأخیر در انجام تعهد مسؤول نیست هر چند که این خسارت در اثر تقصیر کارمندان آن اداره ایجاد شود و مسؤولیت ادارات راه آهن ملی در مقابل اشخاصیکه بر اثر تقصیر کارکنان راه آهن متضرر میشوند محدود گردیده است.

خلاصه کارفرما برای جبران خسارت ناشی از تقصیر کارگران خود بطور کلی و مطلق مسؤول نیست مگر در موارد استثنائی که فوقاً بیان شد و همچنین کارفرما نسبت به خسارت وارده از طرف کارگر خود بشخصی که با او قراردادی منعقد نکرده مسؤول نخواهد بود.

۱ - شخصی که موظف بانجام تعهدی میباشد اگر بر اثر موانعی انجام آن تعهد بخصوص در تعهدات مداوم بتأخیر افتد و هر چند شخص مذکور نمیتوانسته این موانع را قبلاً

۱ - این مقاله از متن فرانسوی گزارش آقای اسپیلا وائینوویهما استاد دانشکده حقوق هلسینکی ترجمه شده است.

گزارش مذکور در بیستمین کنگره بین المللی حقوقی تطبیقی که از تاریخ ۴ تا ۹ اوت ۱۹۵۸ در بروکسل تشکیل یافته بود قرائت شده است.

مواد مسئولیت بدون تقصیر

پیش بینی نماینده مسئول خسارت وارده از تأخیر در انجام تعهد خواهد بود در عین حال که غفلت و اهمالی از جانب اوبوقوع نییوسته باشد.

با این تفصیل بنظر نمیرسد که کارگرس از انعقاد قرارداد ناریک چنین مسئولیت سخت و خطیری داشته باشد و نیز تصور نمیشود که اداره پست بکلی از مسئولیت خسارت ناشی از تأخیر در انجام تعهد سبری گردد اگر برخلاف قرارداد حمل و نقل و چاپاری عملی انجام داده باشد.

۲ - هر کس بوسیله قرارداد مال دیگری را بتصرف و تحت اختیار خود در آورد و آن مال تلف یا خراب یا مفقود شود مسئول است هر چند که مسئولیت منتفع بر اثر تقصیر، در قرارداد قید نشده باشد و با وجود اینکه بتصرف مجبور بوده مال مزبور را برخلاف شرایط مندرج در قرارداد مورد استفاده قرار دهد و نیز اگر حادثه ای ایجاد کننده خسارت بر اثر عوامل غیر قابل پیش بینی بوقوع پیوندد باز هم متعهد از این مسئولیت خطیر و جدی سبری نخواهد شد.

۳ - فروشنده ای جنس ویده کار پول اگر در اثر عدم اجرای مدلول قرارداد منعقدہ حتی بدون تقصیر موجب خسارت متعهدله گردند در مقابل او مسئول خواهند بود فقط در موارد خاصی متعهد از این مسئولیت آزاد میشود و این موارد خاص عدم امکان اجرای تعهد و وجود اشکالات فراوان و حادثه ای غیر قابل اجتناب (فورس ماژور) میباشد.

اما اگر موانع، متناسب با موضوع قرارداد باشد و یا اگر بتوان در هنگام انعقاد قرارداد، آنها را پیش بینی نمود رافع مسئولیت نخواهد بود.

موارد دیگری که در موضوع مورد بحث، رافع مسئولیت متعهد میباشد بشرح زیر است:
الف - اگر موضوع معامله نصف از مجموع جنسی باشد و تمام مال التجاره یا کالای موجود در انبار قبل از تسلیم تلف شود شخصی که موظف بتحويل آن بوده از مسئولیت سبری خواهد شد.

ب - مسئله در موضوع منع قانونی صادرات و واردات و یا معامله روی اموالی است که بموجب تصویب نامه دولت مشخص شده است:

مثلاً تمام مال التجاره ها از هرنوعیکه باشد و کلیه کالاهای انبار ذخیره، ضبط و مصادره شود باید دید اگر موضوع معامله بعداً داخل در جزء اموال مذکور باشد عدم اجرای تعهد یا تأخیر در انجام آن رافع مسئولیت متعهد خواهد بود یا نه

غالباً این قبیل اعمال دولت مطلق و دائمی نیست زیرا ممکنست بوسیله جواز مخصوص یا اجازه نامه ای رفع مانع بعمل آید در این صورت علت قطعی برای عدم مسئولیت متعهد وجود ندارد.

اما اگر تقاضای اجازه ترخیص کالا که متعهد تقدیم دولت مینماید از طرف دولت پذیرفته نشود دیگر متعهد در مقابل متعهدله مسئولیتی نخواهد داشت.

شکلهای دیگر منع قانونی که از طرف دولت اعمال میشود وضعیت سابق الذکر را دارا میباشد مانند اینکه در بعضی مشاغل، کارهای دستی ممنوع و یا اثرات ناحیه ای بدولت دیگری واگذار گردد برای مثال میتوان فروش چوبهای جنگلی را نام برد.

مواد مسئولیت بدون تقصیر

اما وقوع جنک بهیچوجه از عوامل رافع مسئولیت متعهد محسوب نمیشود مگر اینکه موضوع معامله را بطور جداگانه مورد مذاقه قرار دهیم و تعهد واقعاً از آن قبیل باشد که جنک مانع اجرای مدلولش گردد.

همچنین مجرد اعلان جنک، قرارداد های منعقدہ بین ساکنان کشورهای متخاصم را بحکوم بیهطلان نمیسازد.

ج - عموماً موانع حمل و نقل مانند برف و تگرگ و خرابی جاده و خشک شدن رودخانه ی نه وسائط نقلیه روی آن حرکت میکنند و پیدا شدن نقائصی در کشتی و واگون راه آهن هیچکدام رافع مسئولیت متعهد حمل و نقل نخواهند بود مگر اینکه تمام وسائط نقلیه غیرقابل استفاده شوند.

باوجود این اگر در قرارداد بالصراحه نوع وسیله حمل و نقل مثلاً راه آهن فیدشود و همین وسیله غیرقابل استفاده گردد موضوع نرس مازور پیش آمده و تأخیر در انجام تعهد مسئولیتی در بر نخواهد داشت.

(ناتمام)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی